

Atipikus foglalkoztatás Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Idénymunka a mezőgazdaságban

Bevezetés

A nyári és őszi időszakban megsza-
porodó feladatok ellátása érdekében
szükség lehet új munkavállalókra is. Az
egyszerűsített foglalkoztatás megoldást
nyújt az alkalmasszerűen felmerülő fe-
ladatok legális keretek között történő
elvégzésére. Elsősorban mezőgazdasá-
gi, turisztikai és alkalmi munkavégzésre
létesíthető munkaviszony. (Egyszerű-
sített foglalkoztatásról szóló 2010. évi
LXXV. törvény (Efo. tv.))

A foglalkoztatás fontos eleme az akti-
vitási ráta növelése. Magyarországon a
legalacsonyabb az Európai Unióban. Az
országban belül Szabolcs-Szatmár-Bereg
megyében a legalacsonyabb a munkaerő
piaci aktivitás. Ezért fontos feladat, hogy
a munkaerő piacról kikerült emberek
visszakerüljenek a munka világába.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei hely- zetkép: foglalkoztatottság és munka- nélküliség

A megyében folyamatosan nő a foglal-
koztatottak száma. A munkanélküliség
és a hozzá kapcsolódó munkanélküli-
ségi ráta csökkenést mutat. 2008-ban
37,7 ezer fő a munkanélküli, ami 17,6%-
os munkanélküliségi rátát mutat. A fo-
lyamatos létszámleépítések hatására
2010-re emelkedik a mutató, majd
2012-re mérséklődik (16,3%), ezt köve-
tően pedig csökkenő tendenciát mutat.
2016-ban 9,1%.

Ennek ellenére a megyei munkanélkü-
liségi ráta a legnagyobb az országban, az
országos átlag több mint kétszerese.

Atipikus foglalkoztatási formák

Atipikusnak nevezzük azon foglal-
koztatási formákat, amelyek eltérnek a
határozatlan idejű, hagyományosan
alkalmazott munkaviszonyban történő
teljes munkaidős foglalkoztatástól. Az
atipikus munka (atypical job) kifejezés
a 80-as évek elejétől általánosan hasz-
nálnak nevezhető a munkajogi irodal-
omban.

A hagyományos foglalkoztatási mo-
dellben a munkavállalónak egy munkál-
tatója van, a munkavállaló egész évben
dolgozik, teljes munkaidőben a munkál-
tatója rendelkezésére áll, kiterjedt vé-
delemben és juttatásokban részesül, és
határozatlan időtartamú a szerződése.

Atipikus vagy rugalmas munkáról
beszélünk, ha nem érvényesülnek a
hagyományos munkaviszony főbb jel-
lemzői: ahol a munkaidő eloszlása, és
a munka térbeli elhelyezkedése a felek
igényei szerint alakul. Rugalmas a mun-
kavállaló számára, hiszen maga szabja
meg a határokat a munka, szabadidő,
magánélet vonatkozásában. Rugalmas
a munkáltató számára is, hiszen lényeg-
esen tágabb tere van a humánerőfor-
rás-gazdálkodás és menedzselés terén.

Az atipikus foglalkoztatási formák
egyik típusa az *egyszerűsített vagy idő-*

Egyszerűsített foglalkoztatás fajtái

Mezőgazdasági idénymunka

- növénytermesztési, erdőgazdálkodá-
si, állattenyésztési, halászati, vadászati
ágazatba tartozó olyan munkavégzést,
amely az előállított növény vagy állat
biológiai sajátossága miatt - a munka-
szervezés körülményeitől függetlenül -
évszakhoz, az év valamely időszakához
vagy időpontjához kötődik, vagy
- a megtermelt mezőgazdasági termé-
kek anyagmozgatása, csomagolása a
tovább feldolgozás kivételével.

Alkalmi munka

A munkáltató és a munkavállaló között
a) legfeljebb öt egymást követő naptári
napig, és
b) egy naptári hónapon belül legfeljebb
tizenöt naptári napig, és
c) egy naptári évben belül legfeljebb
kilencven naptári napig létesíthető
egyszerűsített módon, határozott
időre, alkalmi munkára szóló munka-
viszony.

*Forrás: (egyszerűsített foglalkoztatásról
szóló 2010. évi LXXV. törvény (Efo. tv.))*

szakos foglalkoztatási formák: mezőgaz-
dasági idénymunka, alkalmi munka. (Fe-
rencz, 2015)

Idénymunka az Mt. 90. § c) pontjában
meghatározott idényjellegű, ha a
munkaszervezéstől függetlenül az év
valamely időszakához vagy időpontjához
kötődő munka. Mezőgaz-
dasági idénymunka esetén
az év adott időszakához
vagy időpontjához kötődő-
nek kell tekinteni az olyan
munkavégzést is, amely az
előállított növény vagy állat
biológiai sajátossága mi-
att végezhető el kizárólag
abban az időszakban vagy
időpontban.

Foglalkoztatottság és munkanélküliség Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (2008-2016)

Évek	Foglalkoztatott [ezer fő]	Munkanélküli [ezer fő]	Gazdaságilag aktív [ezer fő]	Gazdaságilag nem aktív [ezer fő]	Aktivitási arány [%]	Munkanélküliségi ráta [%]
2008	175,9	37,7	213,6	174,7	55	17,6
2010	179,8	39,9	219,8	167,4	56,8	18,2
2012	193,1	37,7	230,8	155,3	59,8	16,3
2014	210,8	33,4	244,2	138,1	63,9	13,7
2016	230	30,1	260,1	171,4	53,3	9,1

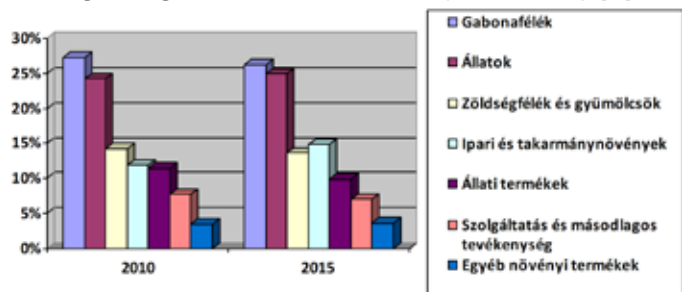
Forrás KSH

Hazánk mezőgazdasága

A hazai mezőgazdaság kibocsátásának szerkezete alapvetően stabil, az elmúlt években nem változott jelentősen. 2015-ben a legnagyobb súlyú termékcsoporthoz a gabonaféléké, a kibocsátás 26%-a származott innen.

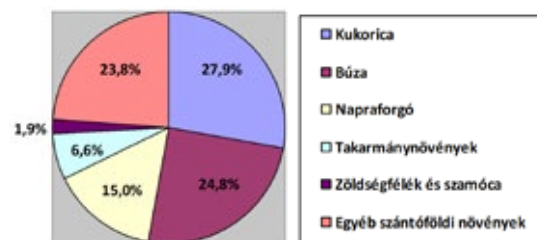
A mezőgazdaság kibocsátásának szerkezete (2010 és 2015), [%]

Forrás: Agrárium 2013, 2016. Gazdaságszerkezeti összeírás

Az élő állatok részesedése 25, az ipari és takarmánynövényeké 15% volt. Ez utóbbi súlya elsősorban a napraforgó és a repce emelkedő termelése miatt számottevően nőtt az elmúlt években. A növénytermesztési termékek kibocsátása évről-évre jelentősen ingadozik, amit főként az időjárás változékonysága alakít. Az állattenyésztés teljesítménye az ezredforduló után jelentősen visszaesett, az utolsó két évben azonban kedvező változás figyelhető meg. (Agrárium, 2013, 2016)

Szántóföldi vetésszerkezet 2015, [%]

Forrás: Agrárium 2016. Gazdaságszerkezeti összeírás.

Hazánk fő növényei, a kukorica, a búza és a napraforgó foglalják el a vetésterület mintegy 68%-át. Míg a búza és kukorica vetése 2015-ben jelentősen, 2014-hez képest több mint 5%-kal visszaesett, addig a napraforgó területe közel ennyivel nőtt. Mindössze 78 ezer hektáron vetettek zöldségféléket. Közülük legjelentősebb a többnyire gazdasági szervezetek által termelt zöldborsó és csemegekukorica.

Mezőgazdasági betakarítások

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

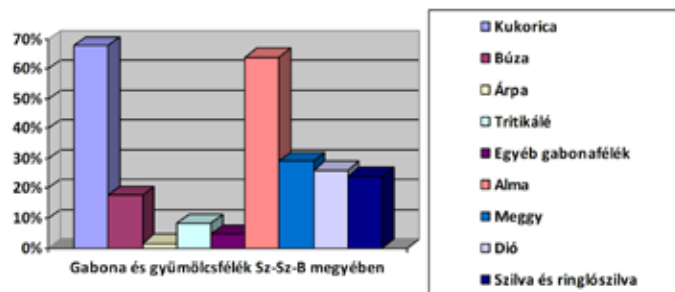
A megye gazdaságában lényeges szerepet tölt be a mezőgazdaság. Az éghajlat számos növénykultúra termelésére kiváló lehetőségeket nyújt, így alakultak ki a jellegzetes tradicionális termékek (szabolcsi alma, nyírségi burgonya, dohány, napraforgó, szatmári szilva).

Térségünkben a legnagyobb területet az alma foglalja el. Országosan is kiemelkedő jelentőségű almatermő térség a megye, 2014-ben az ország almatermésének 64, míg a megye termésének 29%-a ebből a megyéből származott.

A megye vetésszerkezetében a termelés a kukorica és az olajos magvú növények (napraforgó, repce) irányába tolódott el.

A 263 ezer hektár szántóterület több mint felén gabonafélék termeltek 2015-ben. A gabonafélék közül kimagasló a kukorica vetésszerkezeti aránya, majd ezt követi a búza.

A gabona- és gyümölcsfélék betakarított területének megoszlása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (2014-2015), [%]

Forrás: Agrárium 2016. Gazdaságszerkezeti összeírás.

Összegzés

A legtöbb gazdaság Szabolcs-Szatmár-Bereg, Bács-Kiskun, Pest és Hajdú-Bihar megyében, a legkevesebb a kis területű Nógrád és Komárom-Esztergom megyében van.

A 2013. évi gazdaságszerkezeti összeírás során Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 619 gazdasági szervezetet, valamint 62 ezer egyéni gazdaságot vetek számba.

A megyében a mezőgazdaság súlya az országos átlag több mint kétszerese, 2014-ben 10% körül volt. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye jelentős szerepet tölt be az ország növénytermesztésében. De hasonlóak a trendek a zöldség- és gyümölcsstermesztésben is. A gyümölcsök közül szedésre vár az őszibarack, a szilva, a nyári és őszi alma, a körte, a szőlő. Míg a zöldségfélék közül a paprika, a paradicsom, az uborka, a vöröshagyma, a csemegekukorica vagy a napraforgó is.

Ebből adódóan a mezőgazdasági betakarítások sokféle munkalehetőséget kínálnak a munkaerőpiacról átmenetileg vagy tartósan kiesett munkavállalóknak, ezáltal teret kapnak az egyszerűsített foglalkoztatási formák.

Irodalom

- (Jogszabályok: 2010. évi LXXV. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról; Sza.tv, Tbj, 223/2010. (VII. 30.) Korm. rendelet az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény végrehajtásáról)
- Ferenc Jácint (2015) Atipikus foglalkoztatási formák. Dialóg Campus Kiadó. ISBN:978-963-7296-97-0
- KSH 2016. Fókuszban a megyék. www.ksh.hu
- Agrárium 2016. Gazdaságszerkezeti összeírás. www.ksh.hu
- Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei területfejlesztési koncepció: 2012. Feltáró munkarészek, helyzetelemzés, helyzetértékelés. 1. kötet. p. 215

Barabásné dr. Kárpáti Dóra
Nyíregyházi Egyetem, főiskolai docens